

NHÌN LẠI QUẢN LÝ TÀI CHÍNH NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC NĂM 2007 VÀ ĐỊNH HƯỚNG TÀI CHÍNH NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC NĂM 2008

VŨ VĂN NINH *

Hiện nay, vị trí Việt Nam trên trường quốc tế được nâng cao, các rào cản Việt Nam với các nước thành viên WTO được dỡ bỏ, các dòng vốn đầu tư nước ngoài FDI tăng cao của năm 2007 làm nền tảng vững chắc để nền kinh tế nước ta tiếp tục tăng trưởng cao, phát triển bền vững. Vấn đề đặt ra là, năm 2008 cần huy động và sử dụng các nguồn lực tài chính, trong quản lý thu chi ngân sách nhà nước cần tính hiệu quả để thúc đẩy sản xuất kinh doanh phát triển, đồng thời giữ vững an ninh - quốc phòng, an sinh xã hội.

NĂM 2007 nền kinh tế có nhiều thuận lợi rất căn bản, trước hết là sự ổn định về chính trị, xã hội và ổn định kinh tế vĩ mô. Thành công trong cuộc bầu cử Quốc hội khóa XII và những đổi mới trong tổ chức của Đảng, Quốc hội, Chính phủ có ý nghĩa quan trọng đến việc nâng cao hiệu lực và hiệu quả của bộ máy quản lý nhà nước. Trong quan hệ hợp tác quốc tế, năm 2007 là năm đầu tiên Việt Nam trở thành thành viên chính thức của WTO và thực hiện cam kết PNTR với Hoa Kỳ, cùng với xu thế tiếp tục ổn định và tăng trưởng cao của nền kinh tế thế giới, thị trường xuất khẩu của Việt Nam được rộng mở, rào cản với các nước thành viên WTO được dỡ bỏ hoặc hạn chế. Vị thế Việt

Nam trên trường quốc tế được nâng cao qua Hội nghị cấp cao APEC năm 2006. Quan hệ ngoại giao, các hoạt động hợp tác kinh tế đầu tư, mở rộng thị trường xuất khẩu cùng với tình hình chính trị ổn định, an ninh và trật tự xã hội được bảo đảm đã tạo môi trường thuận lợi thu hút các nhà đầu tư nước ngoài. Việc chúng ta chủ động thực hiện các cam kết trong khuôn khổ WTO và các hiệp định đa phương, song phương đã tạo thêm điều kiện thuận lợi cho phát triển kinh tế đất nước.

Bên cạnh những thuận lợi cũng có nhiều khó khăn, thách thức đối với sự phát triển của

* Ủy viên Trung ương Đảng, Bộ trưởng Bộ Tài chính

nền kinh tế. Thiên tai, lũ lụt, hạn hán và dịch bệnh xảy ra ở một số địa phương, gây nhiều thiệt hại đến sản xuất và đời sống nhân dân. Giá dầu thô và nhiều vật tư chủ yếu trên thế giới tiếp tục lên cao và gây áp lực lớn đến giá đầu vào trong nước, trước hết là đối với xăng dầu và nhiều vật tư quan trọng khác.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, Nhà nước, Quốc hội, sự điều hành sát sao của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, sự nỗ lực phấn đấu của các ngành, các cấp, năm 2007 đã hoàn thành và hoàn thành vượt mức hầu hết các chỉ tiêu của kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội đã đề ra. Tổng sản phẩm trong nước (GDP) ước tính tăng 8,48% so với năm 2006 (kế hoạch là 8,2 - 8,5%), đạt tốc độ tăng trưởng cao nhất trong 10 năm trở lại đây. Tổng nguồn vốn đầu tư toàn xã hội thực hiện năm 2007 bằng 40,4% GDP, đạt kế hoạch đề ra (40%) và tăng 15,8% so với năm 2006. Tổng thu cân đối ngân sách nhà nước ước tính tăng 16,4% so với năm 2006 và vượt 6,5% dự toán cả năm; cơ cấu thu có tiến bộ, tỷ trọng thu nội địa trong tổng thu ngân sách nhà nước tăng từ 52,1% năm 2006 lên 54% năm 2007. Tổng chi cân đối ngân sách nhà nước ước tính tăng 17,9% so với năm trước và vượt 6,5% dự toán cả năm, bảo đảm kinh phí thực hiện các chương trình, dự án quan trọng; cơ cấu chi được điều chỉnh theo hướng tăng chi ngân sách cho đầu tư phát triển đi đôi với xóa đói, giảm nghèo; bổ sung kinh phí cho quốc phòng, an ninh; chi giáo dục - đào tạo đạt 20% tổng chi NSNN; chi khoa học - công nghệ đạt 2%; chi sự nghiệp bảo vệ môi trường đạt trên 1%; chi sự nghiệp văn hóa - thông tin đạt trên 1,5% tổng chi NSNN; bảo đảm kinh phí thực hiện cải cách tiền lương và chế độ đối với người có công với cách mạng, gia đình chính sách; tiếp tục bù lỗ kinh doanh các mặt hàng dầu góp phần ổn định giá cả sản

xuất và tiêu dùng trong nước... Bội chi ngân sách nhà nước trong phạm vi 5% GDP; Dự nợ Chính phủ, dự nợ ngoài nước của quốc gia trong giới hạn bảo đảm an ninh tài chính quốc gia và ổn định các chỉ tiêu kinh tế vĩ mô.

Bên cạnh những kết quả đạt được nêu trên, công tác tài chính, ngân sách nhà nước năm 2007 cũng còn một số hạn chế, tồn tại:

- Quy mô, hiệu quả của sản xuất kinh doanh còn hạn chế, cơ cấu thu có tiến bộ song chưa vững chắc. Công tác quản lý thuế vẫn còn hạn chế, chưa kịp thời phát hiện và ngăn chặn tình trạng kê khai không đúng, không đủ nghĩa vụ thuế phải nộp. Công tác thanh tra, kiểm tra chống thất thu NSNN đã có nhiều chuyển biến nhưng chưa đạt kết quả như mong muốn.

- Công tác triển khai nhiệm vụ chi ở một số lĩnh vực, đơn vị còn chậm so với quy định; tình hình triển khai thực hiện và giải ngân vốn, đầu tư xây dựng cơ bản còn rất chậm. Việc chuẩn bị dự án để hấp thụ vốn trong và ngoài nước chưa tốt...

- Trong điều kiện kinh tế phát triển, thu hút mạnh vốn đầu tư nước ngoài, cùng với tác động của thiên tai, dịch bệnh, giá nguyên liệu nhập khẩu tăng dẫn đến giá cả tăng. Chính phủ đã thực hiện nhiều giải pháp cấp bách để kiềm chế tốc độ tăng giá tiêu dùng, như: thúc đẩy tiến độ giải ngân vốn đầu tư; phát hành trái phiếu để thu hút tiền nhàn rỗi trong dân cư; thực hiện giảm thuế nhập khẩu đối với 18 nhóm mặt hàng; thực hiện kiểm tra giá một số mặt hàng đã hạn chế được tốc độ tăng giá, cung cầu hàng hóa cho sản xuất, tiêu dùng bảo đảm, không gây đột biến giá các mặt hàng... nhưng chỉ số giá tiêu dùng vẫn tăng cao hơn nhiều so với một số năm gần đây, ảnh hưởng không tốt đến việc phát triển sản xuất và đời sống của nhân dân, nhất là đối với người dân có thu nhập thấp.

Năm 2008 là năm "bản lề" có ý nghĩa và tầm quan trọng đặc biệt đối với việc triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội X của Đảng và kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội 5 năm 2006 - 2010. Dự báo năm 2008 có những thuận lợi cơ bản là: Chính trị và môi trường kinh tế vĩ mô tiếp tục ổn định; thể chế kinh tế thị trường tiếp tục được hoàn thiện; tổ chức, lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng, Nhà nước, Quốc hội và Chính phủ có sự đổi mới; bộ máy của Chính phủ tổ chức theo hướng tinh giản, chức năng nhiệm vụ được phân định cụ thể rõ ràng. Đáng chú ý là tiến trình hội nhập có tác dụng thúc đẩy tăng cường hợp tác quốc tế, phát triển kinh tế đối ngoại, thu hút nguồn vốn đầu tư, công nghệ nước ngoài và mở rộng thị trường xuất khẩu, là điều kiện thuận lợi huy động nguồn lực cho phát triển kinh tế.

Bên cạnh những mặt thuận lợi sẽ còn nhiều khó khăn, thách thức từ nội tại nền kinh tế và từ bên ngoài: Sức cạnh tranh của nền kinh tế chưa cao, hệ thống kết cấu hạ tầng kinh tế thiếu và chưa đồng bộ; nguồn nhân lực chất lượng cao còn thiếu; tình trạng tham nhũng, lãng phí vẫn còn. Ngoài ra, các vấn đề mang tính toàn cầu như môi trường, dịch bệnh, khan hiếm các nguồn năng lượng, giá cả thế giới nhất là giá nguyên liệu, giá dầu vẫn biến động khó lường... sẽ tác động đến quá trình phát triển kinh tế - xã hội, đòi hỏi nỗ lực rất cao của các ngành, các cấp nhằm thực hiện tốt các mục tiêu và các định hướng phát triển đã đề ra.

Chính phủ đã đặt ra mục tiêu năm 2008 hoàn thành cơ bản các chỉ tiêu của kế hoạch 5 năm 2006 - 2010, cụ thể các chỉ tiêu kinh tế chủ yếu là: Tổng sản phẩm trong nước (GDP) tăng 8,5% - 9%, phân đầu đạt trên 9%. Giá trị tăng thêm của ngành nông, lâm, ngư nghiệp 3,5% - 4%; ngành công nghiệp và xây dựng 10,6% - 11%; ngành dịch vụ 8,7% - 9,2%. Tổng kim ngạch xuất khẩu tăng 20% - 22%.

Tổng nguồn vốn đầu tư phát triển toàn xã hội chiếm 42% GDP. Chỉ số giá tiêu dùng thấp hơn tốc độ tăng trưởng kinh tế. Tổng thu cân đối NSNN tăng 7,6% so ước thực hiện năm 2007. Tổng chi cân đối NSNN tăng 11,6% so dự toán năm 2007. Bội chi NSNN bằng 5% GDP.

Định hướng mục tiêu, nhiệm vụ ngân sách nhà nước năm 2008 là: *Tranh thủ thời cơ thuận lợi để phát triển tiềm lực tài chính quốc gia, huy động và sử dụng có hiệu quả các nguồn lực tài chính trong và ngoài nước, góp phần quan trọng ổn định kinh tế vĩ mô, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế cao, bền vững. Thực hiện đổi mới cơ cấu chi ngân sách nhà nước theo hướng tập trung đầu tư kết cấu hạ tầng kinh tế xã hội; tiếp tục thực hiện lộ trình cải cách tiền lương; thực hiện tốt các nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, phát triển nguồn nhân lực, tập trung cho nhiệm vụ xóa đói giảm nghèo, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho người dân; bảo đảm quốc phòng, an ninh, trật tự an toàn xã hội.*

Để thực hiện thắng lợi nhiệm vụ NSNN như trên, năm 2008 tập trung tổ chức triển khai thực hiện các giải pháp trọng tâm chủ yếu sau:

Một là, tập trung tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc, tạo điều kiện cho các doanh nghiệp đẩy mạnh đầu tư, sản xuất, kinh doanh và xuất khẩu. Tổ chức thực hiện nhiệm vụ thu ngân sách nhà nước năm 2008 theo quy định của pháp luật. Triển khai tốt Luật Quản lý thuế và các văn bản hướng dẫn nhằm nâng cao hiệu quả quản lý thu thuế, phân đầu giảm dần tỷ lệ nợ đọng thuế, xử lý nghiêm các trường hợp trốn thuế, gian lận thuế. Chủ động thực hiện các cam kết quốc tế về thuế, đáp ứng tiến trình hội nhập.

Tiếp tục miễn giảm thuế nông nghiệp; từ năm 2008 thực hiện miễn thủy lợi phí đối với diện tích trong hạn mức đất giao cho nông

dân. Bãi bỏ các khoản phí, lệ phí không có trong danh mục. Các địa phương tiếp tục rà soát giảm các khoản đóng góp của dân để thực hiện theo nguyên tắc hoàn toàn tự nguyện, không giao chỉ tiêu huy động từ cấp trên cho cấp dưới, không quy định mức đóng góp cụ thể đối với người dân. Tăng cường công khai, minh bạch trong việc huy động và quản lý sử dụng đúng mục đích, hiệu quả các khoản đóng góp của nhân dân.

Tiếp tục việc sắp xếp, cổ phần hóa các doanh nghiệp nhà nước, tập đoàn kinh tế, tổng công ty nhà nước theo kế hoạch đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt. Đồng thời, mở rộng các hình thức chuyển đổi sở hữu khác nhằm nâng cao hiệu quả và năng lực cạnh tranh của các doanh nghiệp nhà nước. Tiếp tục cải cách mạnh mẽ các thủ tục hành chính tạo môi trường thuận lợi cho đầu tư và kinh doanh của các doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế.

Hai là, tập trung huy động tối đa các nguồn lực cho đầu tư phát triển kinh tế - xã hội. Năm 2008 thực hiện phát hành trái phiếu Chính phủ để đầu tư các dự án, công trình giao thông, thủy lợi quan trọng, thực hiện kiên cố hóa trường, lớp học và đầu tư xây dựng, nâng cấp các bệnh viện tuyến huyện để đáp ứng yêu cầu khám, chữa bệnh cho nhân dân và giảm bớt áp lực quá tải cho các tuyến trên. Huy động các nguồn vốn khác ngoài ngân sách để đẩy nhanh việc đầu tư hạ tầng kinh tế - xã hội và đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao.

Ba là, tiếp tục cơ cấu lại chi ngân sách nhà nước để nâng cao hiệu quả sử dụng ngân sách, thực hiện nghiêm quy định của Luật Ngân sách nhà nước; bố trí ngân sách tập trung, chống dàn trải gây lãng phí, thất thoát vốn; sử dụng ngân sách đúng mục đích, tiết kiệm, có hiệu quả. Vốn đầu tư từ ngân sách nhà nước tập trung phát triển cơ sở hạ tầng

kinh tế - xã hội không có khả năng thu hồi vốn; tập trung ưu tiên dành nguồn để tiếp tục thực hiện điều chỉnh tiền lương, thực hiện đồng bộ các giải pháp tạo nguồn để thực hiện cải cách chính sách tiền lương và chính sách bảo đảm xã hội; tăng chi ngân sách cho các lĩnh vực giáo dục - đào tạo, khoa học - công nghệ, văn hóa - thông tin, môi trường để bảo đảm tỷ lệ chi NSNN theo các nghị quyết của Đảng, Quốc hội bảo đảm chi cho quốc phòng, an ninh; thực hiện các chính sách hỗ trợ người nghèo, vùng khó khăn.

Năm 2008, bố trí ngân sách nhà nước để thực hiện các chính sách hỗ trợ trực tiếp cho người dân để tăng khả năng tiếp cận cơ chế giá theo thị trường, như: trợ cấp học bổng cho học sinh các dân tộc thiểu số ở các trường nội trú, hỗ trợ học sinh mẫu giáo và học sinh phổ thông bán trú là con em các hộ nghèo thuộc các xã đặc biệt khó khăn và thôn bản đặc biệt khó khăn khu vực II; nâng mức hỗ trợ mua bảo hiểm y tế cho người nghèo, trẻ em dưới 6 tuổi lên mức bình quân 130.000 đồng/người/năm; hỗ trợ người cận nghèo tham gia bảo hiểm y tế tự nguyện với mức bằng 50% mệnh giá thẻ bảo hiểm y tế tự nguyện, tiến tới bảo hiểm y tế toàn dân. Mức hỗ trợ nêu trên sẽ tiếp tục được xem xét nâng lên khi nhà nước điều chỉnh tiền lương tối thiểu; tiếp tục thực hiện các chính sách trợ giá các mặt hàng chính sách và tiêu thụ sản phẩm, mở rộng đối tượng được hưởng chính sách cấp tiền mua dầu hỏa thấp sáng cho các hộ dân đang sinh sống ở miền núi, vùng cao, vùng đồng bào dân tộc thiểu số nơi chưa có điện lưới trong cả nước; thực hiện chính sách trợ giá cước vận chuyển xăng dầu, cung cấp nước đá bán cho ngư dân; hỗ trợ người dân chuyển đổi phương tiện phục vụ sản xuất; hỗ trợ người nghèo thông qua chính sách cho vay ưu đãi để phát triển sản xuất, cho vay ưu đãi đối với học sinh sinh viên nghèo để học tập...

Đồng thời tiếp tục tăng đầu tư từ ngân sách nhà nước để thúc đẩy thực hiện các chương trình, dự án phục vụ phát triển nông nghiệp, nông thôn và xóa đói, giảm nghèo (như Chương trình 134 về nhà ở, đất ở, nước sinh hoạt cho đồng bào dân tộc thiểu số; Chương trình 135 về đầu tư phát triển kinh tế - xã hội các xã đặc biệt khó khăn, thôn bản đặc biệt khó khăn thuộc khu vực II; Chương trình khuyến nông, lâm, ngư, khuyến công...).

Bốn là, Đẩy mạnh cải cách khu vực sự nghiệp công lập. Khẩn trương sửa đổi, điều chỉnh các khoản thu sự nghiệp theo hướng từng bước tính đúng, tính đủ chi phí hoạt động, tạo điều kiện và cơ chế để các hoạt động sự nghiệp chuyển sang hạch toán thu, chi, trên cơ sở đó thúc đẩy khu vực sự nghiệp phát triển cả về số lượng và chất lượng. Đổi mới phương thức quản lý tài chính, chi ngân sách cho lĩnh vực sự nghiệp, ngân sách nhà nước bảo đảm chi cho các đối tượng là người có công, người nghèo, trẻ em dưới 6 tuổi và đối tượng chính sách khác, tạo điều kiện cho mọi người dân được tiếp cận các dịch vụ công, nhất là những dịch vụ thiết yếu với chất lượng cao hơn; đồng thời tạo điều kiện cho người dân có thu nhập khá được sử dụng các dịch vụ chất lượng cao. Tiếp tục thực hiện các chính sách ưu đãi, nhất là đất đai, chính sách thuế, tín dụng... để đẩy mạnh xã hội hóa.

Năm là, phát triển đồng bộ các loại thị trường như thị trường tài chính, thị trường tiền tệ, thị trường sức lao động, thị trường bất động sản, thị trường khoa học công nghệ; áp dụng nguyên tắc giá theo cơ chế thị trường có sự quản lý của nhà nước đối với các loại hàng hóa, dịch vụ nhà nước còn định giá theo lộ trình. Hoàn thiện khung pháp lý, thể chế và chính sách, đặc biệt là về mặt tài chính, gắn liền với tăng cường công tác kiểm tra, giám sát bảo đảm thị trường chứng khoán, thị trường bất động sản phát triển lành mạnh và ổn định. Chủ động điều hành và thực hiện các

giải pháp kiềm chế tốc độ lạm phát thấp hơn tốc độ tăng trưởng kinh tế theo nghị quyết của Quốc hội.

Sáu là, tập trung thực hiện chương trình hành động của Chính phủ về thực hành tiết kiệm, chống lãng phí và phòng chống tham nhũng: Tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật; triển khai và thực hiện đồng bộ các giải pháp chống tham nhũng, thực hành tiết kiệm, chống lãng phí. Tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra, kiểm toán đối với các đơn vị và lĩnh vực thụ hưởng ngân sách, chú trọng bốn lĩnh vực là đầu tư xây dựng cơ bản; quản lý, sử dụng đất đai; quản lý thu, chi ngân sách và quản lý tài sản công; gắn việc thanh tra thực thi chức năng công vụ đối với một số lĩnh vực mà dư luận và nhân dân quan tâm. Xử lý đầy đủ, kịp thời theo quy định của pháp luật đối với các cá nhân và tập thể vi phạm theo kết luận của các cơ quan có thẩm quyền về thanh tra, kiểm tra, kiểm toán. Thực hiện công khai kết quả thanh tra, kiểm tra, kiểm toán và kết quả xử lý.

Bảy là, về công tác cán bộ và củng cố kiện toàn tổ chức bộ máy của Bộ, của ngành. Tiếp tục sắp xếp, kiện toàn chức năng nhiệm vụ và tổ chức bộ máy của Bộ, của ngành cho phù hợp với yêu cầu của tình hình mới. Bố trí cán bộ, công chức dựa trên năng lực, trình độ chuyên môn ở từng lĩnh vực với phương châm "chọn người, đúng việc". Thực hiện luân chuyển cán bộ theo quy định của Chính phủ và bố trí cán bộ phù hợp với khả năng chuyên môn đáp ứng nhiệm vụ, yêu cầu mới. Xây dựng và tổ chức thực hiện tốt chế độ trách nhiệm của người đứng đầu cơ quan đơn vị. Tăng cường kết hợp đào tạo theo chức danh tiêu chuẩn, theo quy hoạch với việc đào tạo cán bộ chuyên môn sâu, bồi dưỡng cập nhật kiến thức cơ bản về quản lý kinh tế tài chính theo cơ chế thị trường, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới. □